

Наталія Дук

к. геогр. н., доцент кафедри географії,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
просп. Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49000, Україна
e-mail: natalya.duk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1566-1245>

Ірина Суматохіна

к. геогр. н., доцент кафедри географії,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
просп. Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49000, Україна
e-mail: sumatokhina_ir@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5892-6362>

ПАРТИСИПАТОРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ: ПОТОЧНИЙ ДОСВІД, ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ В РЕГІОНІ

У статті розглянуто сучасний стан та особливості впровадження партисипаторного бюджетування у містах Дніпропетровської області. Встановлено, що бюджет участі впроваджується у містах обласного рівня, і лише в одному місті районного рівня. На основі створеної бази даних розроблені карти та проведено оціночну класифікацію міст області на комплексом показників, що характеризують обсяги фінансування, активність громадян, ступінь та динаміку реалізації проектів. Міста об'єднані у п'ять груп, які відрізняються особливостями, рівнем та ефективністю впровадження партисипаторного бюджетування. Очікувано найуспішнішими виявились найбільші міста області Дніпро і Кривий Ріг. Означені позитивні риси, а також проблеми впровадження бюджету участі та дослідження цього процесу.

Ключові слова: партисипаторне бюджетування, громадянський проект, соціальна сфера, картографічне, математико-статистичне моделювання, оціночна класифікація.

Як цитувати: Дук, Н., Суматохіна, І. (2021). Партисипаторне бюджетування: поточний досвід, особливості впровадження та розвитку в регіоні. *Часопис соціально-економічної географії*, 31, 79-89. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2021-31-07>

In cites: Duk, N., Sumatokhina, I. (2021). Participatory budgeting: current experience, features of implementation and development in the region. *Human Geography Journal*, 31, 79-89. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2021-31-07>

Постановка проблеми. Для ефективного розвитку регіонів особливого значення набувають питання реформи місцевого самоуправління, розробка стратегії управління фінансами, оновлення механізмів управління та ролі громадянського суспільства в прийнятті важливих рішень при плануванні міського простору. Одним із інноваційних інструментів управління є партисипаторне бюджетування як форма участі громадян у регулюванні бюджету [1, 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових публікаціях фахівців з правознавства, економіки, державного управління (Г.М. Котіна, М.М. Степура, Г.В. Лещук, А.Ю. Батюга, І.М. Сотник, Я.О. Ус, Ю.А. Глущенко, Е. Балусева, О.І. Дем'янчук та ін.) достатньо широко висвітлено питання теоретико-методологічних та політико-правових засад, детально розглянуто принципи, інструменти, механізм, різні варіанти економічних моделей реалізації партисипаторного бюджетування. В публікаціях наведено результати аналізу зарубіжного досвіду в застосуванні механізмів партисипаторного бюджету в різних країнах світу, охарактеризовано моделі, що використовуються в Європі, визначено переваги та ризики запровадження бюджету участі та його місця в системі державного фінансового регулювання в цілях розвитку людського потенціалу в Україні (Ж.А. Белец,

Л.В. Козарезенко, К.В. Мезенцев). Авторами наукових статей і інтернет-публікацій приділено увагу вивченню практики впровадження партисипаторного бюджету в окремих містах (Київ, Полтава, Суми). Зокрема в роботі [7] автори досліджували розташування публічних просторів в різних зонах Києва та особливості впровадження партисипаторного бюджетування для їх створення. В інтернет-публікаціях представлено аналітичний огляд розвитку бюджетування в ряді міст України [4, 9].

Важливу роль в розвитку процесу демократії участі, одним із інструментів якого виступає партисипаторний бюджет, відіграють веб-портали як джерела актуальної інформації. Так, аналітиком «Центру спільних дій» К. Шокало представлено аналітичний огляд стану та особливостей розвитку громадського бюджету у містах України за загальними показниками – розміром бюджету участі, кількості проектів, поданих до розгляду та проектів-переможців, їх тематики [9].

З 2001 року існує портал «Громадський простір», основними функціями якого є сприяння розвитку громадянського суспільства України через використання інформаційно-комунікаційних технологій, формування та поширення інформаційних продуктів [4].

В дискусіях, що проводяться в рамках порталу, беруть участь науковці-географи К. Мезенцев та

О. Денисенко та ін. За участі географів-урбаністів на порталі проходять обговорення важливих питань партисипації, місця громадської участі в плануванні міського розвитку, а результати публікують на сторінках portalу. Наприклад, в роботі *XX школи-семінару «Проблем розвитку регіонів України» (30 вересня 2021 року) обговорювались питання щодо особливостей процесу становлення партисипаторного планування міст в Україні*, форм партисипації, викликів та тенденцій впровадження, особливостей взаємодії учасників цього процесу, існування проблеми пострадянської парадигми міського планування, окремих інструментів та підходів, гібридних практик.

Застосування географічного підходу до вивчення будь-якого суспільного явища чи процесу дозволяє обробляти та візуалізувати великі обсяги статистичних даних, виконувати географічні інтерпретації системи показників, що характеризують просторові особливості розвитку цих процесів [5]. Однак, географічні дослідження теоретичних засад і практичних заходів щодо впровадження партисипаторного бюджетування в аспекті розвитку поселень різного рівня не набуло настільки широкого розгляду, тому виступає важливим і актуальним напрямом сучасного географічного дослідження.

Формування цілей статті. Метою статті є географічний аналіз поточного досвіду, особливостей впровадження та перспектив розвитку партисипаторного бюджетування як інструменту вирішення нагальних суспільних завдань з врахуванням потреб громадян в містах України. У цьому дослідженні ми акцентуємо увагу на аналізі особливостей перебігу процесу громадського бюджетування у містах Дніпропетровської області з використанням картографічного методу та методів географічної інтерпретації результатів математико-статистичного моделювання.

Виклад основного матеріалу. Процес партисипаторного або громадського бюджетування як інструмент міського управління, що ґрунтується на принципах демократії, соціальної справедливості та відкритості, розвивається в Україні з 2015 року. За цей період проходження проєктів громадян на бюджет участі спостерігалось в містах різних категорій усіх областей України.

Термінологія партисипаторного бюджетування остаточно не визначена і потребує удосконалення. За результатами досліджень на онлайн-платформах міських рад використовується до 15 варіацій назв і дефініцій. В науковій літературі та практиці місцевого управління найчастіше використовують терміни громадський (учасницький) бюджет, бюджет участі, партисипаторний (партисипаторний) бюджет, партисипативний бюджет, інклюзивний бюджет тощо. Ми використовуємо термін «партисипаторне бюджетування», але розуміємо актуальність проблеми лінгвістичного характеру у використанні його в українській науці.

Під поняттям партисипаторний бюджет розуміється спосіб визначення видатків частини бюджету громади з допомогою прямого волевиявлення

громадян. Це демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожен житель населеного пункту має можливість вирішувати, у який спосіб витратити частину місцевих чи державних фінансових, визначати пріоритетні напрямки розвитку соціальної сфери, вирішувати актуальні проблеми на місцевому рівні [2].

Як приклад детально розглянемо хід запровадження партисипаторного бюджетування в містах Дніпропетровської області. З 20 міст Дніпропетровської області, серед яких 13 – міста обласного значення, 7 – районного, бюджет участі запроваджено в одинадцяти містах обласного рівня і в одному місті районного рівня (рис. 1). Інформація про бюджет участі розміщується на офіційних сайтах міських рад, найчастіше використовується платформа Громадський проєкт [8].

Для дослідження стану та особливостей впровадження партисипаторного бюджетування в містах області нами створена база даних, яка містить по кожному місту Дніпропетровської області таку щорічну інформацію: кількість проєктів, поданих на конкурс; сумарний бюджет поданих проєктів; кількість, статеві та вікова структура авторів проєктів; кількість проєктів-переможців, а також реалізованих і таких, що реалізуються; сумарний бюджет реалізованих проєктів; розмір коштів, що виділяються на реалізацію проєктів; категорії поданих, а також реалізованих проєктів. За цими даними були розраховані усереднені дані за період функціонування бюджету участі та відносні показники, що характеризують як активність громадян (кількість та вартість поданих і реалізованих проєктів у розрахунку на 10000 мешканців міста, частка містян, які взяли участь у голосуванні та ін.), так і фінансові можливості міст (частка бюджету участі від загального бюджету міста), а також динаміку (темпи зростання/скорочення кількості поданих і реалізованих проєктів, їх авторів та фінансових обсягів). Аналіз цієї інформації дав можливість встановити особливості впровадження партисипаторного бюджетування в містах області.

Усвідомлення можливості вплинути на низку рішень місцевої влади, спонукає громадян долучатись до процесу управління й висувати ініціативи різної проблематики. Однак на платформах бюджету участі різних міст назви категорій можуть мати й інші формулювання. Так, на частині сайтів проєкти поділяються не за тематикою, а за масштабом: великі, малі та міні-проєкти. На інших сайтах наявні обидва підходи до класифікації. Відсутність єдиного підходу до структури і систематизації даних щодо проєктів участі суттєво ускладнює проведення порівняльного аналізу динаміки показників і перебігу процесу в загалом.

В цілому спостерігається значно ширший перелік категорій у великих містах порівняно з малими. Найширший діапазон зафіксовано у 2021 році в Дніпрі – 28 тематичних категорій проєктів. В малих і середніх містах значно переважають проєкти, що стосуються благоустрою та освіти. Остання категорія суттєво переважає у всіх містах.

В процесі відбору проєктів на реалізацію кількість категорій скорочується у 2-3 рази (рис. 2).

Ми здійснили спробу оціночної класифікації офсетним методом міст області за наборами показників, що характеризують обсяги бюджетування, активність громадян та динаміку процесу. Означені

вище дані були пронормовані і на їх основі розраховано для кожного міста два варіанти бальної оцінки, за якими міста були об'єднані в групи, що відрізняються особливостями, рівнем та ефективністю впровадження партисипаторного бюджетування.

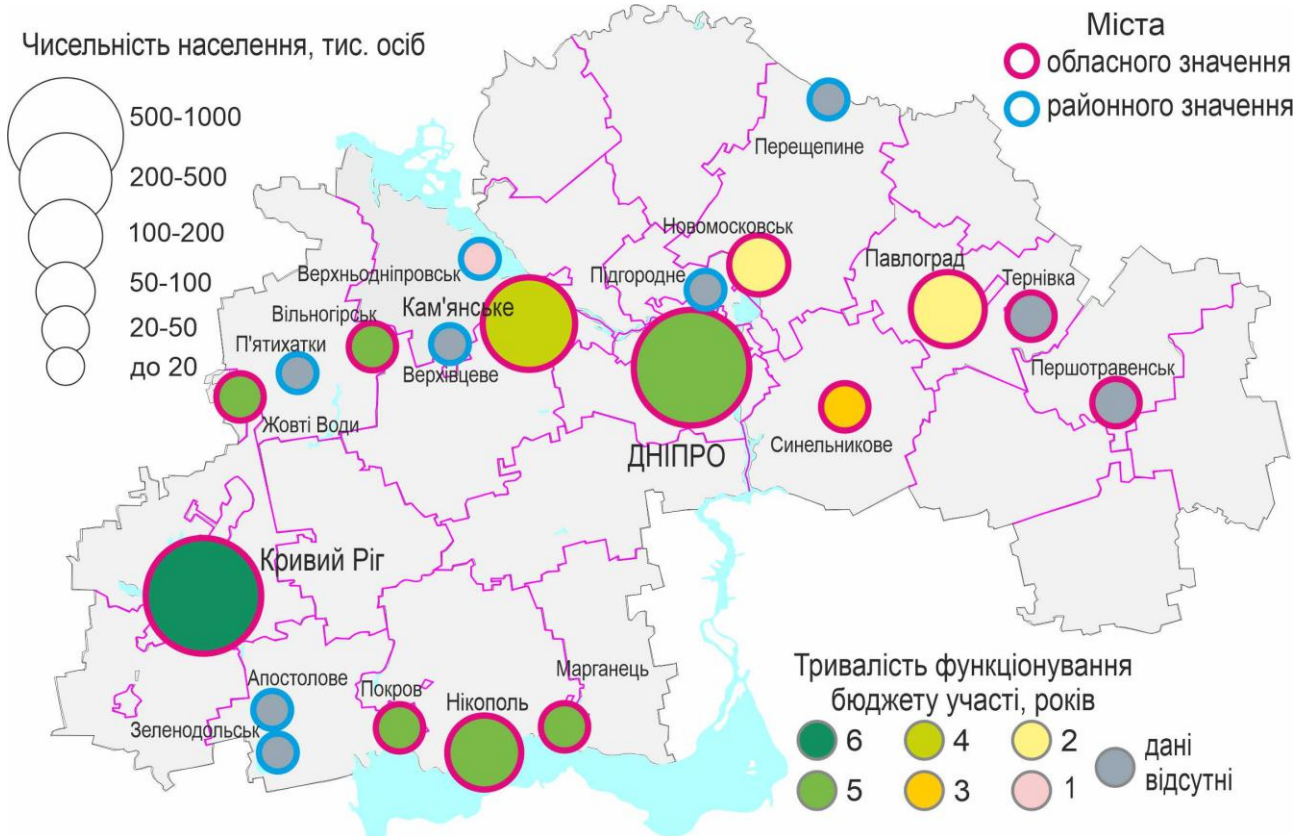

Рис. 1. Тривалість функціонування бюджету участі у містах Дніпропетровської області
 Fig. 1. The duration of the participation budget functioning in the cities of the Dnipropetrovsk region

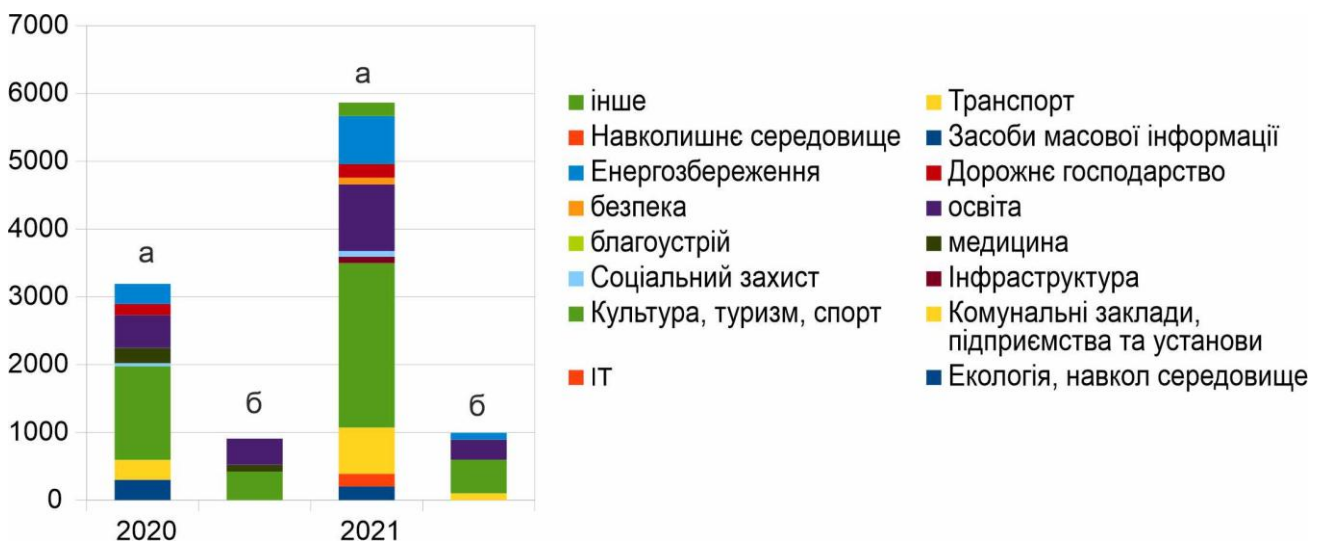
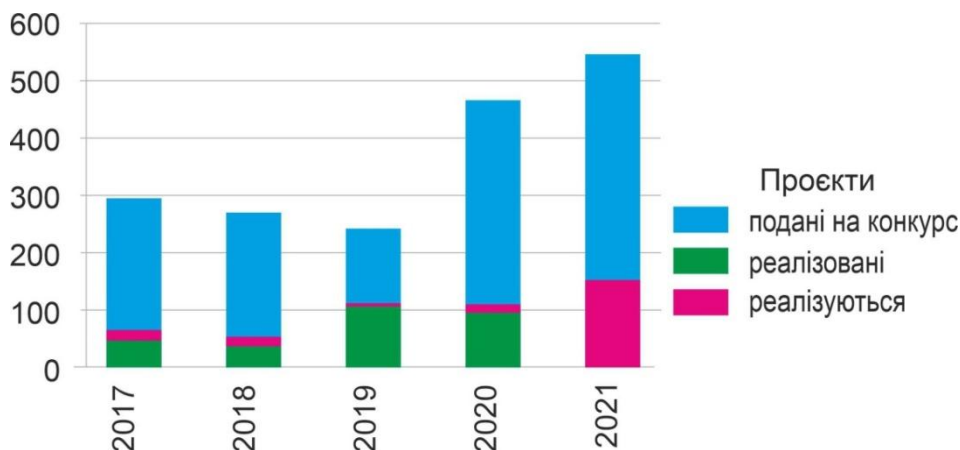

Рис. 2. Тематика і вартість поданих (а) та реалізованих (б) проєктів бюджету участі у Новомосковську за 2020 р. (тис. грн.)
 Fig. 2. Topics and cost of submitted (a) and implemented (b) projects of the budget of participation in Novomoskovsk for 2020 year (thousands of hryvnias)

Перший варіант обчислення, коли враховувались і абсолютні, і відносні показники, показав високу їх залежність (кореляція становить 0,85) від людності міста, що зрозуміло, адже від людності міст залежать і кількість проектів, і число тих, хто проголосував, і бюджети міст. В другому варіанті враховувались переважно відносні показники, що знизило залежність від людності міст і дало, на наш погляд, більш об'єктивні оцінку.

В першу групу з найвищими балами зі значним відривом очікувано потрапили найбільші міста:

Дніпро і Кривий Ріг – багатопрофільні потужні промислові, освітні, культурні центри, де активно впроваджується бюджет участі з 2017 та 2016 років відповідно. Дніпро посідає третю позицію в рейтингу бюджетів обласних центрів України. Інформація про бюджет участі Дніпра та Кривого Рогу розміщена на платформах Громадський проект і містить дані про кількість, зміст громадських ініціатив, поданих на розгляд, та стан їх реалізації за весь період громадського бюджетування не лише по місту в цілому, а й по кожному району міста.

Рис. 3. Кількість проектів бюджету участі, поданих, реалізованих та таких, що знаходяться на реалізації, на території м. Дніпро за період 2017-2021 рр.

Fig. 3. The number of participatory budget projects submitted, implemented and under implementation in the city of Dnipro for the period 2017-2021

В 2021 році у Дніпрі до розгляду подано 396 проектів громадян. Місто виділяє на реалізацію громадських ініціатив суму 48 млн грн. За п'ять років кількість і поданих, і реалізованих проектів збільшилась майже вдвічі (рис. 3), спостерігається і поетапне розширення тематики проектів (в 2021 р. 28 тематичних категорій), а також зростання кількості авторів проектів. Це свідчить про позитивні зрушення у впровадженні партисипаторного бюджетування та зростання соціальної активності населення. Зазначимо, що найбільш ініціативними виявилися громадяни віком 36-45 років (36%), характерно також переважання жінок серед авторів проектів. Такі ж тенденції спостерігаються і в інших містах регіону.

Серед реалізованих проектів бюджету участі у місті найбільша кількість стосується таких сфер: муніципальна - благоустрій житлових та громадських зон, пішохідна і велосипедна інфраструктура, енергозбереження, комунальне господарство тощо - 38%; освітня - дошкільна, шкільна, позашкільна освіта - 29,6% від загальної кількості реалізованих проектів (рис. 4).

Представлені карти унаочнюють просторовий аспект розвитку процесу громадського бюджетування на локальному рівні (рис. 4, 5).

У територіальному розрізі відзначається більша активність мешканців правобережних районів міста Дніпро. Це пояснюється як більшою чисельністю населення цих районів, так і їх функціональними

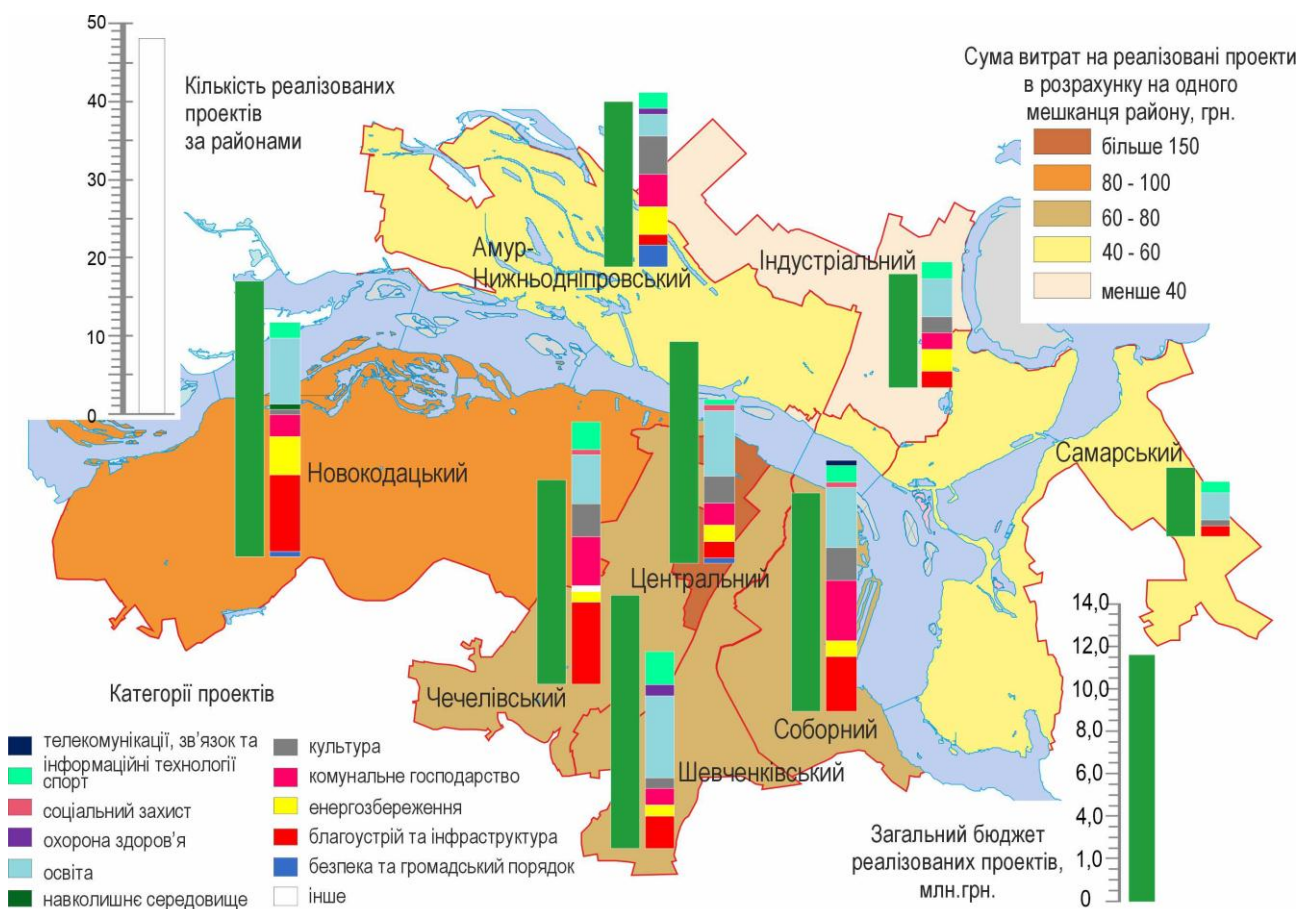
особливостями, різницею в умовах проживання, забезпеченні соціальною інфраструктурою та екологічним станом довкілля. Так, у Соборному, Шевченківському та Центральному районах зосереджені заклади вищої освіти, науково-дослідні та проектні інститути, добре розвинена соціальна інфраструктура. Тому зрозумілим є переважання проектів освітньої тематики. Натомість на території Чечелівського і Новокодацького районів знаходяться найбільші промислові зони, а поблизу них – житлові квартали, відтак для них актуальними є проблеми екологічного стану, благоустрою та інфраструктури. Значна частина Амур-Нижньодніпровського та Індустріального районів – це житлові масиви одноповерхової приватної забудови, а також промислові зони. Тут простежується підвищена частка проектів, що стосуються проблем безпеки, комунального господарства та енергозабезпечення. Загалом мешканці цих районів протягом всього періоду залишаються менш активними.

Після обласного центру найкраще громадське бюджетування функціонує у *Кривому Розі*. Про це свідчать статистичні дані, які розміщені у вільному доступі на платформі бюджету участі сайту міської ради м. Кривий Ріг (табл. 1).

Аналіз статистичних даних свідчить про позитивні зміни й розвиток процесу громадського бюджетування у місті. За шестирічний період (2016-2021 рр.) кількість поданих проектів бюджету участі

збільшилась в чотири рази, що демонструє зростання соціальної активності мешканців міста. За цей час зросли також суми з бюджету міста на їх реалізацію з 4,899 млн. грн. у 2016 році до 7,664 млн. грн. у 2021 році.

Містяни проявляють ініціативу у плануванні міського простору у різних напрямках, реєструють проекти в п'ятнадцяти категоріях (рис. 5), проекти-переможці, за які подано понад 25% від загальної кількості голосів, належать переважно до категорій благоустрій та освіта.

Рис. 4. Кількість, тематика та обсяги бюджету реалізованих проектів в районах м. Дніпро (2017-2020 рр.)
Fig. 4. Number, topics and budget volumes of implemented projects in the districts of Dnipro for the period 2017-2021

Таблиця 1

Динаміка розвитку партисипаторного бюджетування у м. Кривий Ріг за період 2016-2022 років
 (складено за [https://gb.kr.gov.ua/statistics/10])
Dynamics of participatory budgeting development in Kryvyi Rih for the period 2016-2022

Показники розвитку партисипаторного бюджетування	Роки						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Подано проектів, од.	46	45	145	146	124	132	164
Подано проектів на загальну суму, млн. грн.	9,580	14,758	71,456	62,120	64,08	81,048	99,385
Виділено коштів на реалізацію проектів-переможців, млн. грн.	4,899	6,304	7,330	7,857	7,565	7,664	невизначено
Частка авторів жіночої статі, %	91	73	64	69	63	69	70
Кількість категорій, за якими зареєстровано проекти, од.	8	7	6	11	5	6	11
Переважає вік авторів (більше 30% від загальної кількості авторів), років	36-45	36-45; 46-65	46-65	36-45; 46-65	25-35; 46-65	46-65	46-65
Категорії, за які подано понад 25% голосів від загальної кількості	благоустрій	освіта	благоустрій, освіта	освіта	освіта	освіта	невизначено

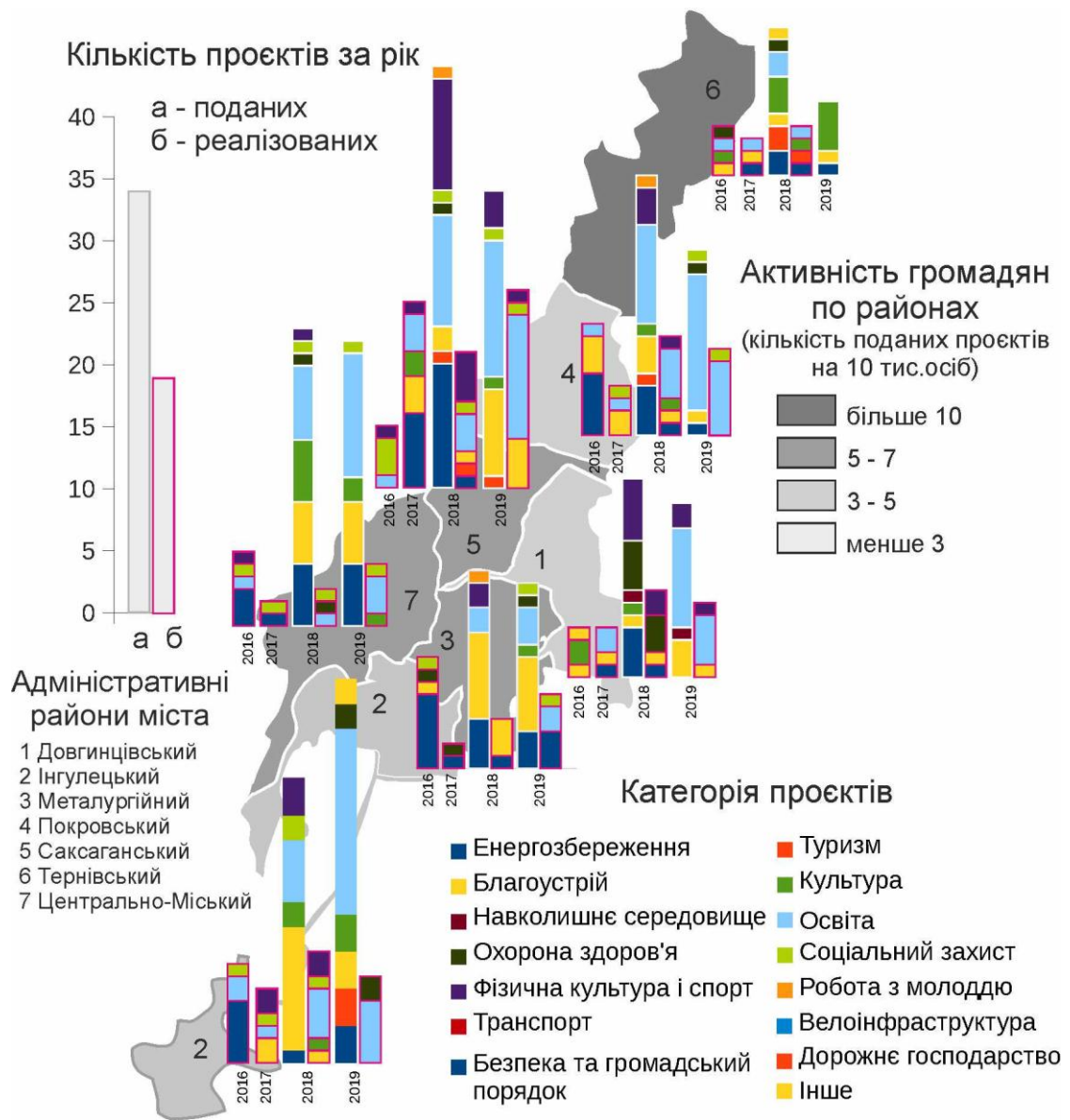

Рис. 5. Структура проєктів за категоріями по районах Кривого Рогу, 2021 р.
 Fig. 5. Structure of projects by categories by districts of Kryvyi Rih, 2021

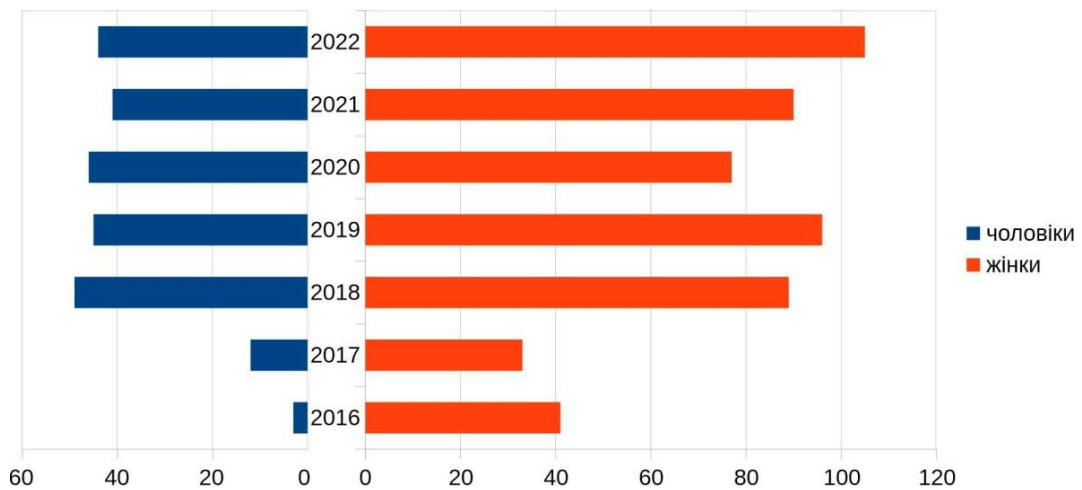

Рис. 6. Статеву структуру авторів проєктів участі в Кривому Розі
 Fig. 6. Gender structure of participation projects authors in Kryvyi Rih

Як ми вже зазначали, більшу ініціативу виявляють громадяни жіночої статі (рис. 6), які є авторами більшості проектів (від 63 до 91%), а також люди вікових категорій 36-45 та 46-65 років.

В другу групу потрапили два великих міста – Кам'янське та Нікополь, і два напівсередніх – Марганець та Покров. Зрозуміло, що великі міста мають як значно більші обсяги як міського бюджету, так і бюджету участі.

Кам'янське – третє за чисельністю населення

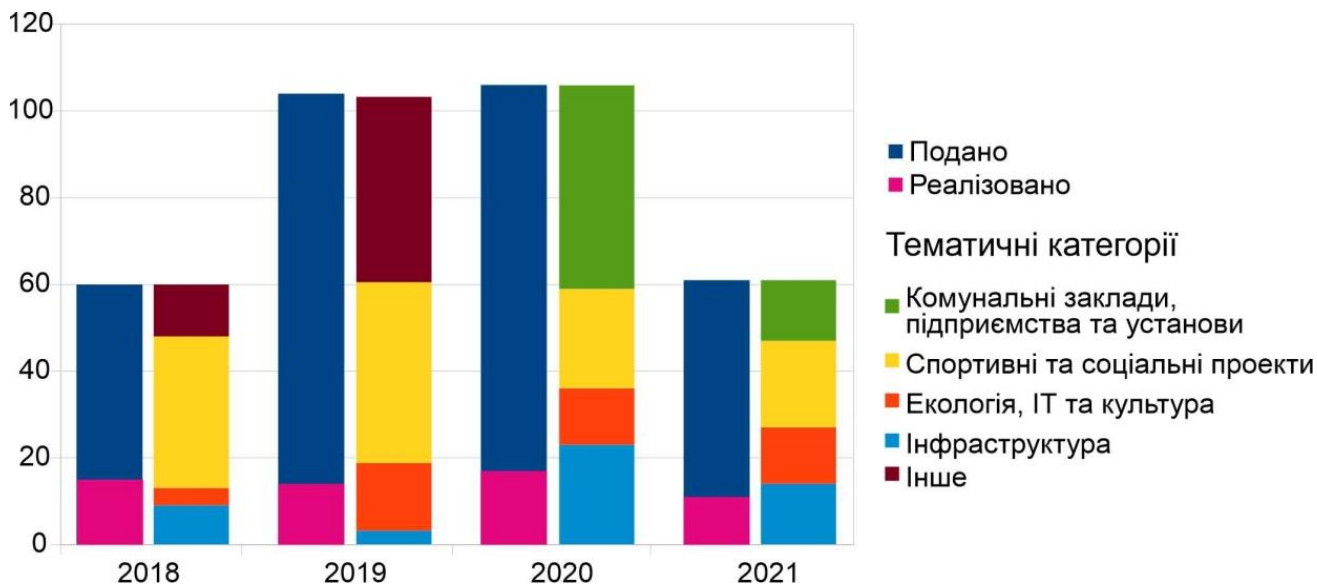

Рис. 7. Кількість та категорії проектів бюджету участі у м. Кам'янське, 2018-2020 рр.
Fig. 7. Number and categories of participation budget projects in Kamianske, 2018-2020

В Нікополі у 2017 році німецьке товариство міжнародного співробітництва здійснило грантову підтримку громадського проекту «Нікополь Туристичний» на загальну суму гранту 300,0 тис. грн. Це стало початком розвитку партисипаторного бюджетування в місті. З 2017 по 2019 рр. бюджет участі зріс з 0,3 до 1,5 млн. грн., в зв'язку з цим збільшується й кошторис одного проекту з 15 до 50 тис. грн. У 2021 році з міського бюджету для реалізації партисипаторного бюджетування передбачено 2,2 млн. гривень, гранична вартість одного проекту – 200 тис. грн.

Марганець і Покров належать до напівсередніх міст, але відзначаються динамічністю впровадження бюджету участі: високою активністю населення (кількість поданих та реалізованих проектів на 10 000 населення), швидким зростанням кількості поданих та реалізованих проектів, рівня реалізації проектів та обсягів їх фінансування.

Так, у місті Покров, де бюджет участі практикується з 2017 року, в перший рік загальна сума бюджету участі склала близько 100 тис. грн, у 2018 році вона зростає в п'ятеро і до цього часу становить 500 тис. грн. За час існування бюджету участі соціальна активність мешканців зростає майже в сім разів.

Жовті Води, Новомосковськ, Павлоград об'єдналися у третю групу. При цьому вони різняться

місто Дніпропетровської області, розвинений культурний та промисловий центр. Бюджет участі у місті розвивається з 2018 року, на сайті міської ради міста розміщена детальна інформація як стосовно запропонованих проектів так і проектів-переможців (рис.7). Однак, у зв'язку зі зміною підходу до групування проектів за категоріями складно проаналізувати динаміку процесу громадського бюджетування за весь період.

ся за чисельністю населення. Павлоград і Новомосковськ — це велике та середнє міста відповідно, однак вони мають найменший досвід партисипаторного бюджетування. Попри це, їх мешканці проявили значну активність щодо бюджету участі (рис. 8).

Досить висока активність громадян спостерігається і в Новомосковську: до розгляду було подано 61 проект на суму 5,865 млн. грн., серед яких належить до категорії «спорт» (38%) і «благоустрій» (24%). Зацікавленість ініціативами містян оцінюється у 5950 голосів. Абсолютна більшість авторів проектів (72%) – це жінки. Цікавим фактом є рівномірний розподіл авторів за віком: на кожну вікову категорію (26-35; 36-45; 46-65 років) приходить по 31-33%.

Жовті Води – напівсереднє місто, де бюджет участі функціонує п'ять років. В цій групі місто вирізняється стабільними показниками та практично відсутністю прогресу в обсягах партисипаторного бюджетування.

В останню групу увійшли міста Синельникове та Вільногірськ. Синельникове має невеликий термін існування бюджету участі, який впроваджується тут дуже повільно. За останні два роки було реалізовано лише по два проекти громадських ініціатив. Подібна ситуація спостерігається й у Вільногірську, де за п'ять років було запропоновано всього 16 проектів, з них у 2021 р. лише два.

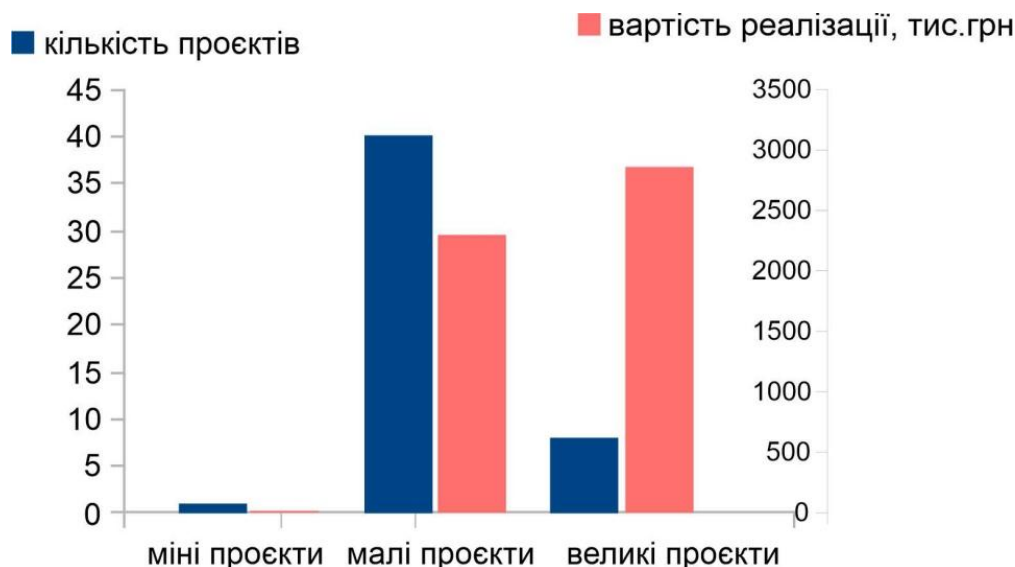

Рис. 8. Кількість допущених до голосування проектів та вартість їх реалізації в м. Павлоград на 2021 р.
Fig. 8. The number of projects admitted to voting and the cost of their implementation in Pavlograd in 2021

Висновки. В результаті опрацювання статистичних даних виконано групування міст Дніпропетровської області за особливостями впровадження та ефективністю проекту участі. Встановлено, що найбільш ефективним є партисипаторне бюджетування в Дніпрі та Кривому Розі. Встановлена залежність рівня розвитку цього процесу від людності поселення, якості організації інформування та залучення населення до вирішення нагальних потреб. У великих містах активність громадян та категорії запропонованих проектів залежать від функціональних особливостей та центральності/периферійності районів міста.

До позитивних особливостей реалізації партисипаторного бюджетування у містах Дніпропетровської області можна віднести такі: зростання кількості проектів та обсягів їх фінансування; суттєві позитивні зміни рівня благоустрою та інфраструктури, якості надання освітніх послуг; посилення напрямів розвитку гуманітарної політики; підвищення соціальної активності населення; містами-лідерами з розвитку бюджету участі в області є найбільші міста Дніпро та Кривий Ріг.

Оцінка перебігу процесу партисипаторного бюджетування дозволяє вивчити суспільну думку найактивніших представників місцевих громад та виділити на цій основі основні потреби й пріоритетні напрями розвитку громадського простору міст та їх окремих районів. Найбільшу зацікавленість громадяни виявляють до вирішення нагальних проблем закладів освіти, житлового та комунального господарства, благоустрою та інфраструктури. Водночас питаннями екології та охорони середовища майже не опікуються.

Аналіз процесу партисипаторного бюджетування виявив наявність низки проблем: загальних – недосконалість теоретико-методологічного забезпечення, невизначеність економічної моделі, невідпрацьований механізм реалізації бюджету участі, обме-

женість фінансових можливостей громадського бюджету територіальних громад; регіональних – відсутність системного підходу та комплексного бачення соціального розвитку міста у авторів громадських ініціатив, наявність низки малих міст, що взагалі не мають досвіду громадського бюджетування; локальних – велика кількість допущених до голосування проектів малої вартості та ін.

В процесі роботи виявлені проблеми дослідження партисипаторного бюджетування в містах, які технічно ускладнюють проведення аналізу та негативно позначаються на узагальнених висновках:

- невирішеність питань термінології та відсутність єдиного методичного підходу до систематики громадських проектів за категоріями і масштабом;
- некоректна структура та обсяг статистичних даних на платформах, що представляють громадський бюджет;
- відсутність загальноприйнятої методики обробки даних;
- порушення принципу інформаційної відкритості в ряді міст;
- недосконала методика оцінки ефективності використаних коштів бюджету участі.

Підкреслимо, що географічний аспект дослідження такого нового суспільного явища як партисипаторне бюджетування у містах України є актуальним і перспективним науковим напрямком. На локальному рівні важливо виявити реальні місцеві проблеми і запити населення, дослідити активність громадян у вирішенні соціальних проблем, шляхи трансформації та розвитку публічних просторів в різних зонах міст. На більш високих рівнях – дослідити просторові особливості впливу децентралізації, практики місцевого самоврядування та залучення громадськості до трансформації та розвитку поселень як одного з напрямків оптимізації територіального планування.

Список використаної літератури:

1. Белец Ж. А. Партиципаторне бюджетування як інноваційний демократичний інструмент участі громадян в управлінні справами територіальних громад // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2016_1/19.pdf
2. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 12 травня 2015 р.: (ОФЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2015. – 212с.
3. Глущенко Ю. А. Партиципаторний бюджет як інноваційний інструмент управління на місцевому рівні. – Вісник НАДУ при Президентові України (Серія “Державне управління”). – 2017. - № 4. – С. 100-106.
4. Громадський простір: інтернет-портал [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://Prostir.Ua>.
5. Дук Н. М. Просторові особливості зміни соціальної сфери міст Дніпро в результаті впровадження партиципаторного бюджету / Н. М. Дук, І. М. Суматохіна, П. П. Крайтор // The 5th International scientific and practical conference “Fundamental and applied research in the modern world” (December 16-18, 2020) BoScience Publisher, Boston, USA. 2020. 822 p. – P. 361-368.
6. Козарезенко Л. В. Бюджет участі в систем державного фінансового регулювання розвитку людського потенціалу /Л.В. Козарезенко // Економічний вісник університету. – Вип.28/1. – 2016. – С. 180-188.
7. Мезенцев К. В. Публічні простори через призму партиципативного міського планування – приклад Києва / К. В. Мезенцев, Н. І. Провотар, В. П. Пальчук // Укр. геогр. журн. – 2020, 2(110). – Київ, 2020. – С. 30-37. <https://doi.org/10.15407/ugz>
8. Платформа реалізації ідей для покращення твого міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://adm.dniprorada.gov.ua/>
9. Центр спільних дій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://centreua.org/mistsevi-vibori-2020/byudzhetniy-proces-vs-uchast-gromadyan-realiyi-gromadskih-byudzhativ-u-mistah-ukrayini/>

Стаття надійшла до редакції 15.10.2021 р.

Стаття рекомендована до друку 02.11.2021 р.

Nataliia Duk

*PhD (Geography), Associate Professor, Department of Geography,
Oles Honchar Dnipro National University,
Gagarin ave., 72, Dnipro, 49000, Ukraine,
e-mail: natalya.duk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1566-1245>*

Iryna Sumatokhina

*PhD (Geography), Associate Professor, Department of Geography,
Oles Honchar Dnipro National University,
Gagarin ave., 72, Dnipro, 49000, Ukraine,
e-mail: natalya.duk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1566-1245>*

**PARTICIPATORY BUDGETING: CURRENT EXPERIENCE,
FEATURES OF IMPLEMENTATION AND DEVELOPMENT IN THE REGION**

The article is devoted to the problems and achievements of participatory budgeting as a new form of citizen participation in the regulation of the municipal budget. The current experience, features of implementation and prospects of development of participatory budgeting as a tool for solving urgent social problems taking into account the needs of citizens in cities on the example of Dnipropetrovsk region are analyzed. The research was conducted using the cartographic method and methods of geographical interpretation of the results of mathematical and statistical modeling. An attempt to make an assessment classification of the region's cities according to the sets of indicators (the amount of budgeting, project topics, citizen activity and the dynamics of the process and other) was made. The indicators were standardized and based on them, scores were calculated for each city. According to this the cities were combined into five groups that differ in the features, level and effectiveness of participatory budgeting.

The dependence of the level of development of this process on the population of cities, transparency and openness of information and level of population involvement in the solution of urgent needs is established. In large cities the activity of citizens and the categories of proposed projects depend on the city districts functional features and there centrality / peripherality.

The positive features of the implementation of participatory budgeting in the cities of Dnipropetrovsk region include the following: increasing the number of projects and the amount of their funding; significant positive changes in the level of amenities and infrastructure, the quality of educational services; strengthening the humanitarian policy development; increasing social activity of the population. In the region the most successful cities in participatory budget implementation are the largest cities Dnipro and Kryvyi Rih.

The analysis of the participatory budgeting process revealed a number of general, regional and local problems of

both methodological and technological nature. It is emphasized that the geographical aspect of the study of such a new social phenomenon as participatory budgeting in the cities of Ukraine is a relevant and promising scientific field.

Keywords: *participatory budgeting, public projects, social sphere, cartographic, mathematical and statistical modeling, assessment classification.*

References:

1. Belec, Zh. A. (2016). Partycypatorne bjudzhetuvannja jak innovacijnyj demokratychnyj instrument uchasti gromadjan v upravlinni spravamy terytorial'nyh gromad [Participatory budgeting as an innovative democratic tool for citizen participation in the management of local communities]. *Teorija ta praktyka derzhavnogo upravlinnja i miscevogo samovrjaduvannja*, № 1. Retrieved from http://el-zbirn-du.at.ua/2016_1/19.pdf [in Ukrainian].
2. Bjudzhetnyj kodeks Ukraïny: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. stanom na 12 travnja 2015 r. [Budget Code of Ukraine: current legislation with changes and additions as of May 12, 2015] (OFIC. TEKST). – K.: PALYVODA A. V., 2015. 212 p. [in Ukrainian].
3. Glushhenko, Ju. A. (2017). Partycypatornyj bjudzhet jak innovacijnyj instrument upravlinnja na miscevomu rivni [Participatory budget as an innovative management tool at the local level]. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukraïny (Serija "Derzhavne upravlinnja")*, 4, 100-106 [in Ukrainian].
4. Gromadskij prostir: internet-portal [Public space: Internet portal]. Retrieved from <https://www.prostir.ua/> [in Ukrainian].
5. Duk, N. M., Sumatohina, I. M., & Krajtor, P. P. (2020). Prostorovi osoblyvosti zminy social'noi' sfery mist Dnipro v rezultati vprovadzhennja partycypatornogo bjudzhetu [Spatial features of the change of the social sphere of the cities of Dnipro as a result of the introduction of the participatory budget]. *The 5th International scientific and practical conference "Fundamental and applied research in the modern world"* (December 16-18, 2020) BoScience Publisher, Boston, USA. 2020. 822 p. P. 361-368 [in Ukrainian].
6. Kozarezhenko, L. V. (2016). Bjudzhet uchasti v system derzhavnogo finansovogo reguljuvannja rozvytku ljuds'kogo potencijalu [The participation budgeting in the system of state financial regulation of human development]. *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, 28/1, 180-188 [in Ukrainian].
7. Mezentsev, K. V., Provotar, N. I., & Pal'chuk, V. P. (2020). Publichni prostory cherez pryzmu partycypatyvnogo mis'kogo planuvannja – pryklad Kyjeva [Public spaces through the lens of participatory urban planning – the case of kyiv]. *Ukr. geogr. zhurn.*, 2(110). 30-37. <https://doi.org/10.15407/ugz> [in Ukrainian].
8. Platforma realizacii' idej dlja pokrashennja tvogo mista [A platform for implementing ideas to improve your city]. Retrieved from: <https://adm.dniprorada.gov.ua/> [in Ukrainian].
9. Centr spil'nyh dij [Joint Action Center]. Retrieved from <https://centreua.org/mistsevi-vibori-2020/byudzhetnij-proces-vs-uchast-gromadyan-realiyi-gromadskih-byudzhetiv-u-mistah-ukrayini/> [in Ukrainian].

Received 15 October 2021

Accepted 02 November 2021

Наталья Дук

к. геогр. н., доцент кафедры географии,

Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара,

просп. Гагарина, 72, г. Днепр, 49000, Украина,

e-mail: natalya.duk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1566-1245>

Ирина Суматохина

к. геогр. н., доцент кафедры географии,

Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара,

просп. Гагарина, 72, г. Днепр, 49000, Украина,

e-mail: sumatokhina_ir@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5892-6362>

ПАРТИСИПАТОРНОЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЕ: ТЕКУЩИЙ ОПЫТ, ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ И РАЗВИТИЯ В РЕГИОНЕ

В статье рассмотрено современное состояние и особенности внедрения партисипаторного бюджетирования в городах Днепропетровской области. Установлено, что бюджет участия внедряется в городах областного уровня и только в одном городе районного уровня. На основе созданной базы данных разработаны карты и проведена оценочная классификация городов области по комплексу показателей, характеризующих объемы финансирования, активность граждан, степень и динамику реализации проектов. Города объединены в пять групп, отличающихся особенностями, уровнем и эффективностью внедрения партисипаторного бюджетирования. Успешными оказались крупнейшие города области Днепр и Кривой Рог. Указаны положительные черты, а также проблемы внедрения бюджета участия и исследования этого процесса.

Ключевые слова: *партисипаторное бюджетирование, гражданский проект, социальная сфера, картографическое, математико-статистическое моделирование, оценочная классификация.*